

BK01 & BZKQ – 11. cvičení

Úloha 7 – Návrh a posouzení základových patek

Navíc

Oficiální návod

Upozornění:

V oficiálním návodu je výpočet prováděn na 1 m běžný (jako se řeší desky) a ne na skutečnou délku (tj. kolmý rozměr patky). Z toho důvodu je v návodu:

- moment m_c vypočítán z plošného zatížení (plošné odpovídá liniovému na 1 m')
- průřezový modul W počítán s $b = 1.0$ m
- výztuž navržena jako $\emptyset X \times Y$ mm ($A_{s,prov} = Z$ mm²/m')
- při výpočtu x uvažováno $A_{s,prov}$ na 1 m' a $b = 1.0$ m

Tento způsob je zvolen pouze kvůli mírně rychlejšímu výpočtu (není třeba přepočítávat plošné zatížení na liniové a lze uvažovat $b = 1.0$).

V této prezentaci je výpočet prováděn na celou délku patky (jako se řeší průvlaky). Nekombinujte níže uvedený postup s postupem v oficiálním návodu!

Navíc

Upozornění:

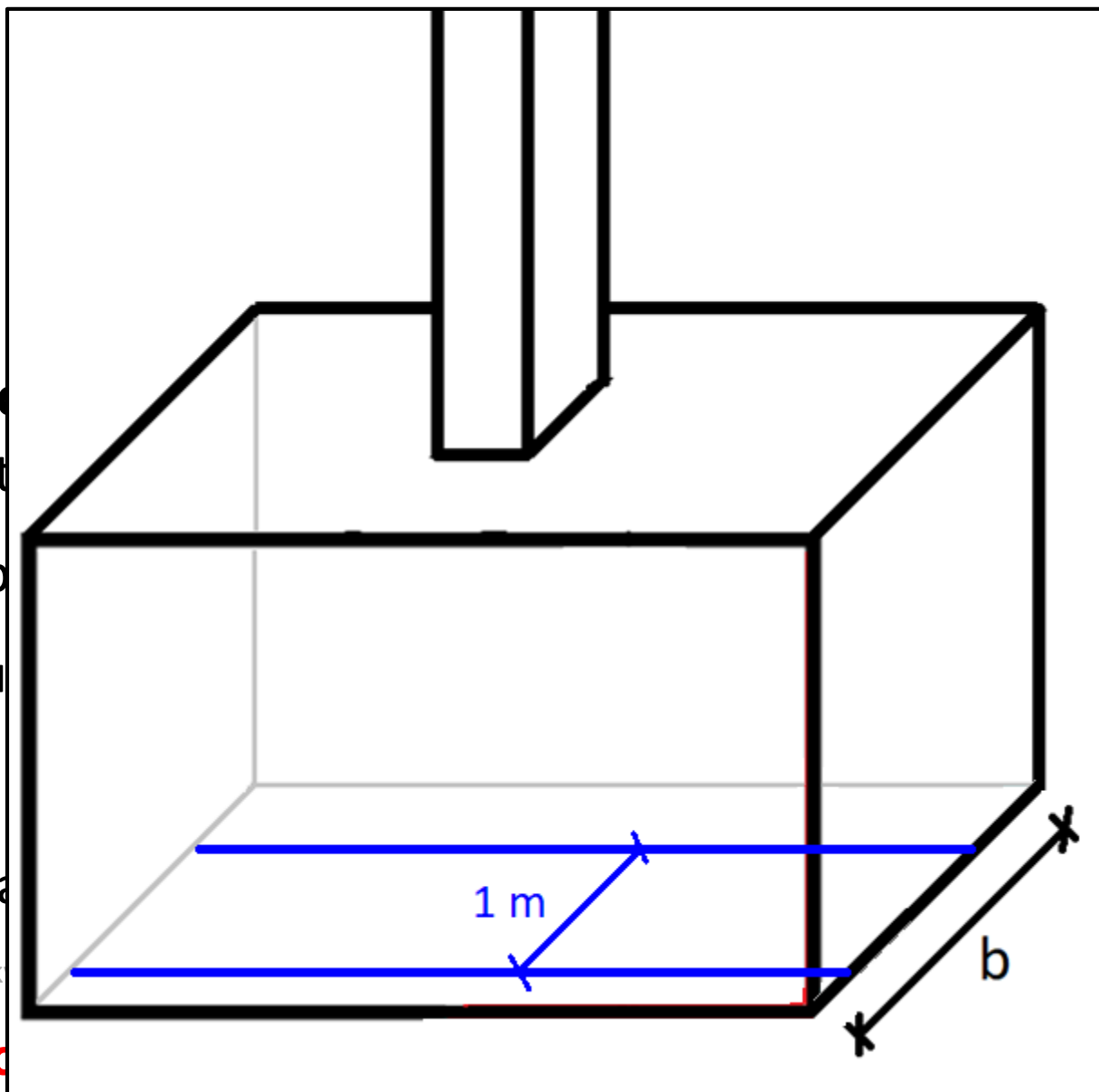
V oficiálním návodu
skutečnou délku (t

- moment m_c vyp
- průřezový modu
- výztuž navržena
- při výpočtu x uva

Tento způsob je zvolen pouze k

V této prezentaci

průvlaky). Nekombinujte níže uvedený postup s postupem v oficiálním návodu!

řeší desky) a ne na
odu:

ovému na 1 m')

a lze uvažovat $b = 1.0$).

tky (jako se řeší

Teorie navíc

Návrh a posouzení základových patek

Namáhání patek

Návrh a posouzení základových patek

Na rozdíl od většiny ostatních betonových konstrukcí není u patky tolik důležité její **tlakové namáhání**.

U patky je důležité její namáhání tahem (příčným a od ohybu).

→ U patky z prostého betonu je důležitá tahová pevnost betonu.

→ U železobetonové patky je nutné navrhnout výztuž na tah/ohyb.

Co se týče tlaku, důležitá je tlaková únosnost zeminy.

Teorie navíc

Návrh a posouzení základových patek

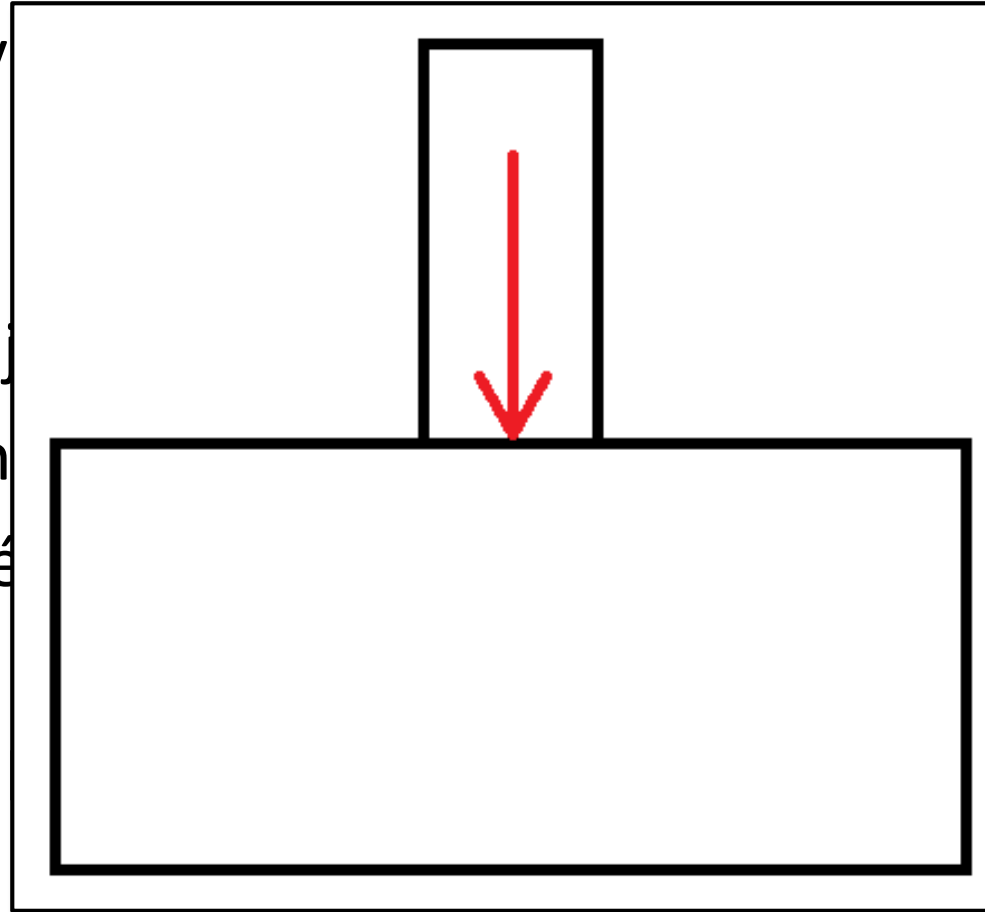
Na rozdíl od většiny
důležité její **tlakové**

U patky je **důležité**

→ U patky z prostéh

→ U železobetonové

Co se týče tlaku, dů

není u patky tolik

od ohybu).

ost betonu.

ž na tah/ohyb.

l.

Teorie navíc

Návrh a posouzení základových patek

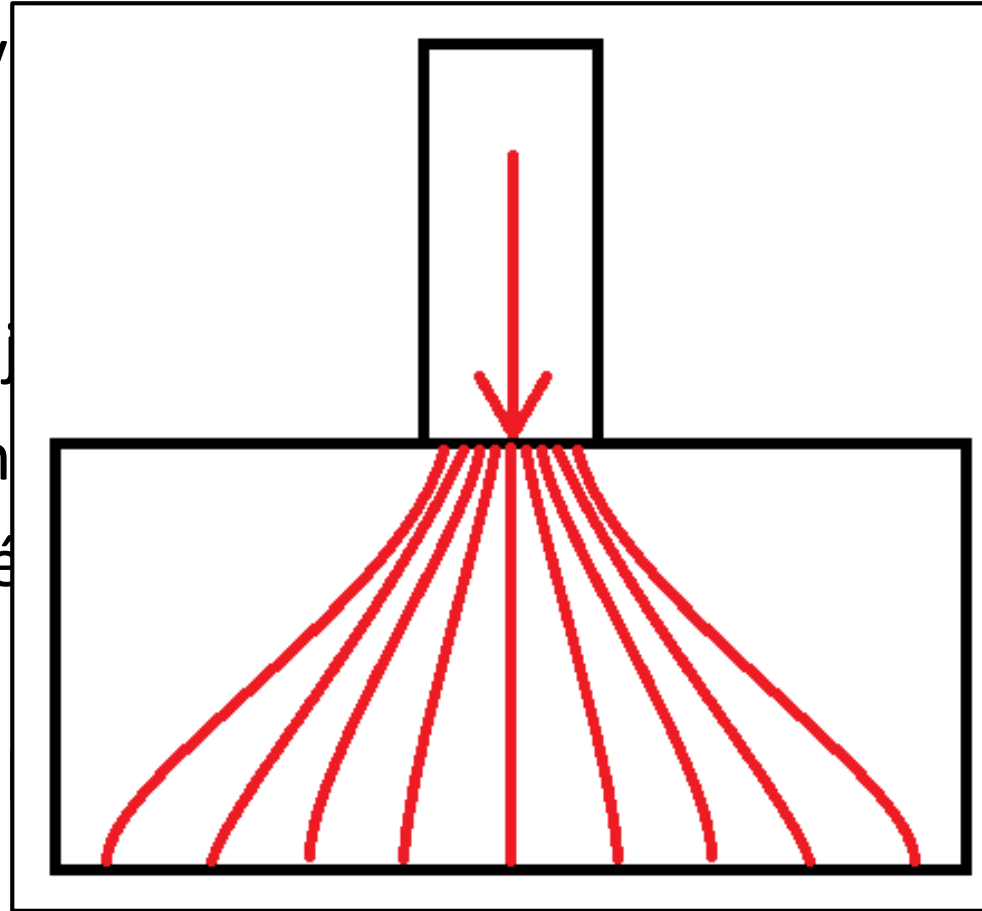
Na rozdíl od většiny
důležité její **tlakové**

U patky je **důležité**

→ U patky z prostéh

→ U železobetonové

Co se týče tlaku, dů

není u patky tolik

od ohybu).

ost betonu.

ž na tah/ohyb.

l.

Teorie navíc

Návrh a posouzení základových patek

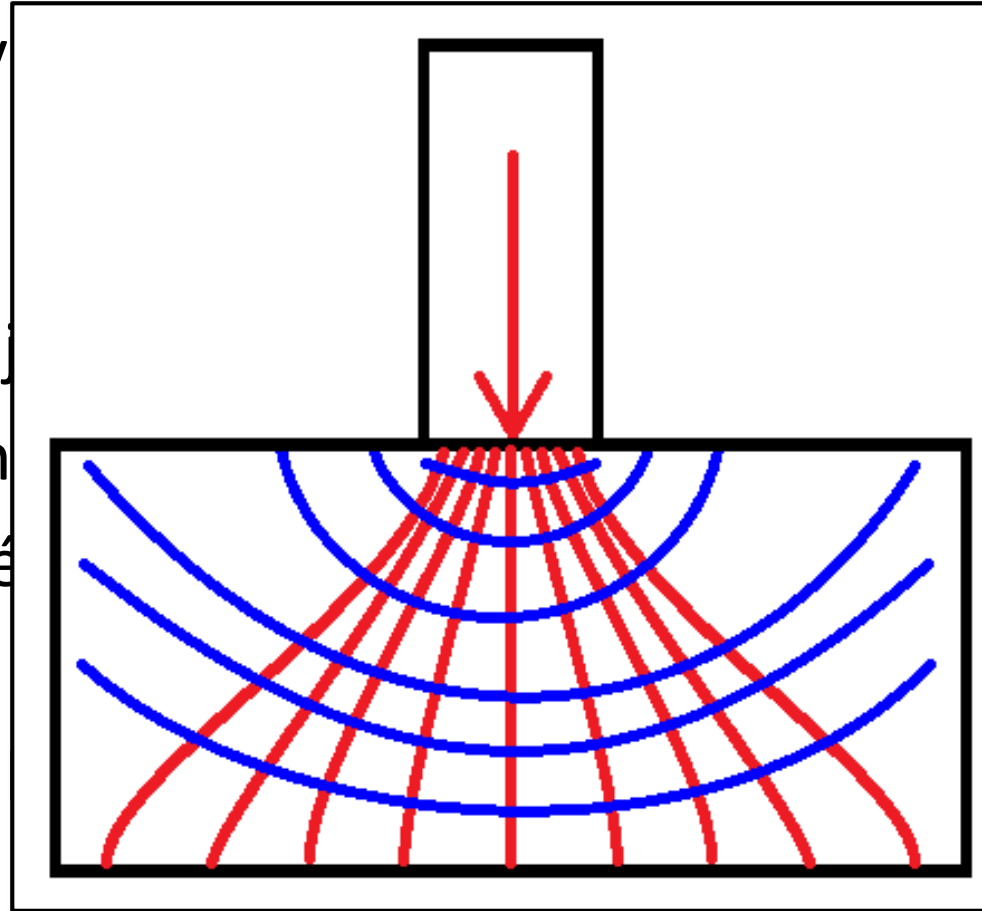
Na rozdíl od většiny
důležité její **tlakové**

U patky je **důležité**

→ U patky z prostéh

→ U železobetonové

Co se týče tlaku, dů

není u patky tolik

od ohybu).

ost betonu.

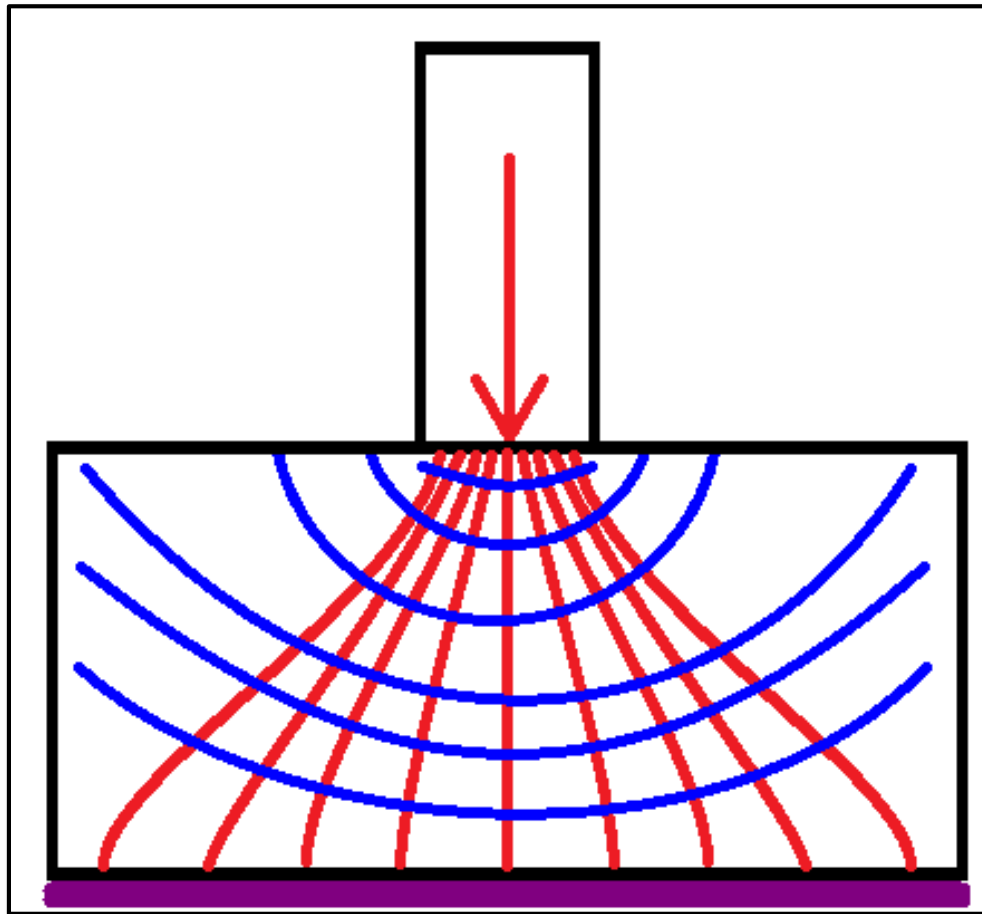
ž na tah/ohyb.

L.

Teorie navíc

Návrh a posouzení základových patek

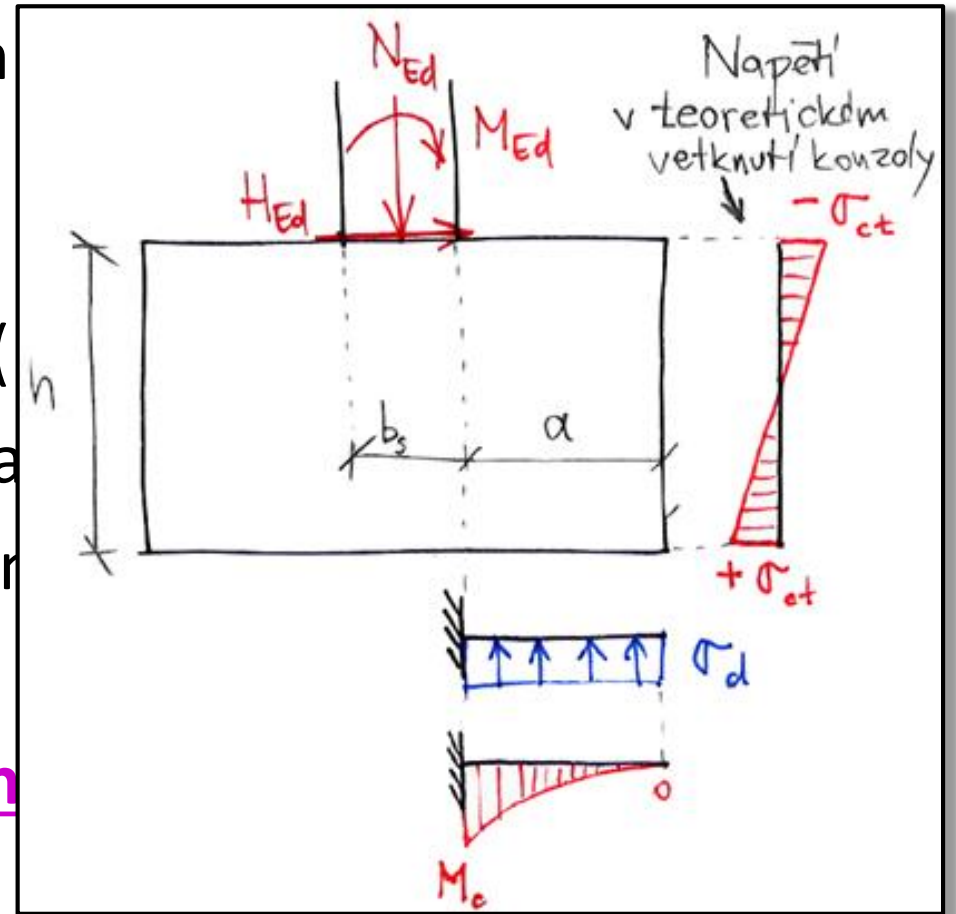
betonových

ní tahem (

důležitá ta

tné navrh

ová únosn

Teorie navíc

Návrh a posouzení základových patek

Excentricita působící síly

Excentricita působící síly

Celková excentricita e je poměr momentu a normálové síly působící v základové spáře

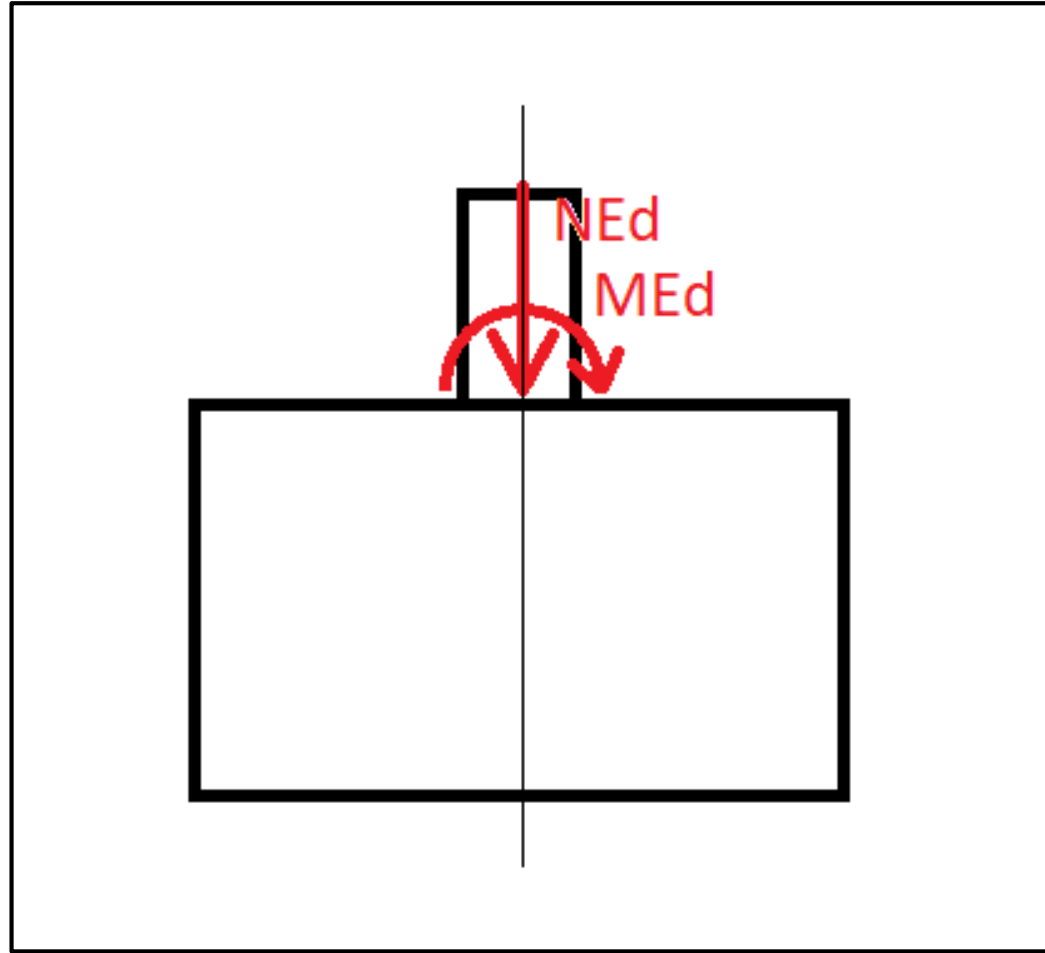
$$e = \frac{M}{N}.$$

Moment v základové spáře je způsoben

- 1) momentem M_{Ed}** od horní konstrukce
- 2) vodorovnou silou** na horní hraně patky (posouvající síla H_{Ed} od horní konstrukce) **na rameni** rovném výšce patky

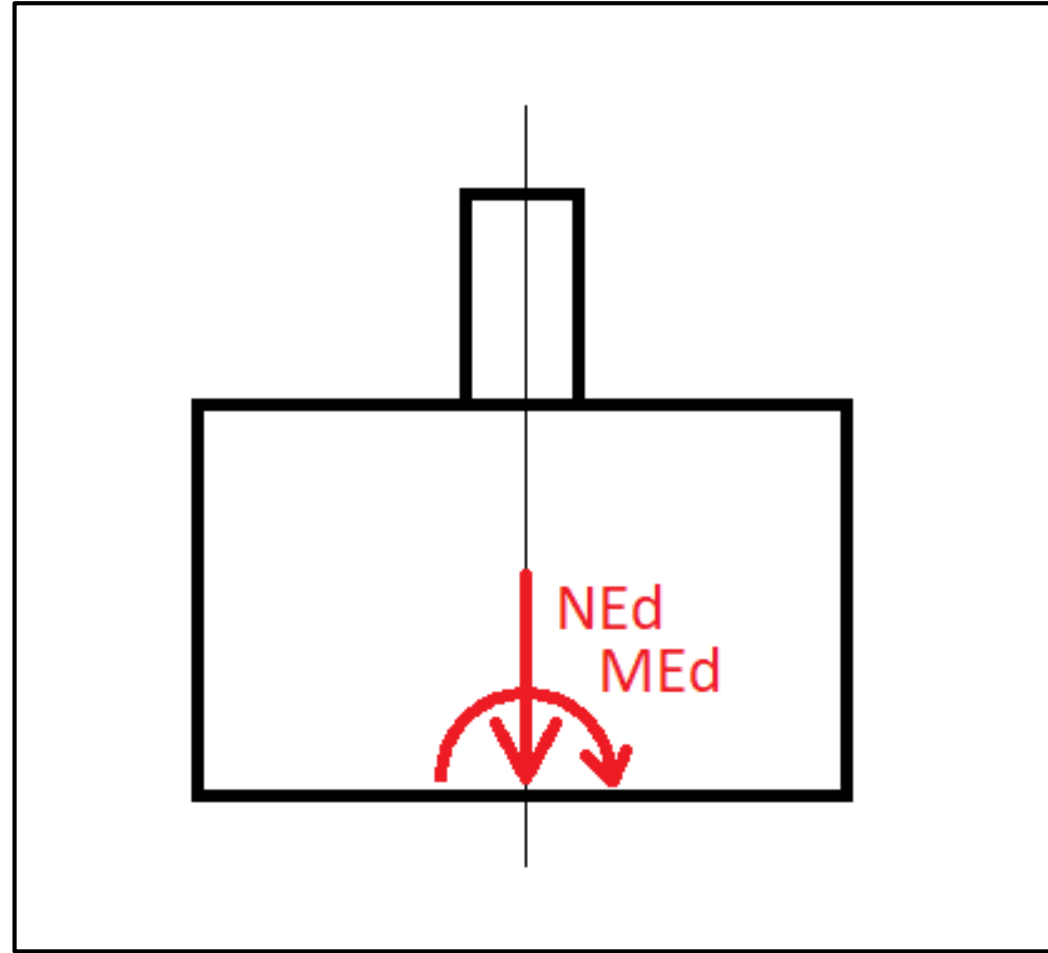
Teorie navíc

Normálová síla N_{Ed} a ohybový moment M_{Ed}

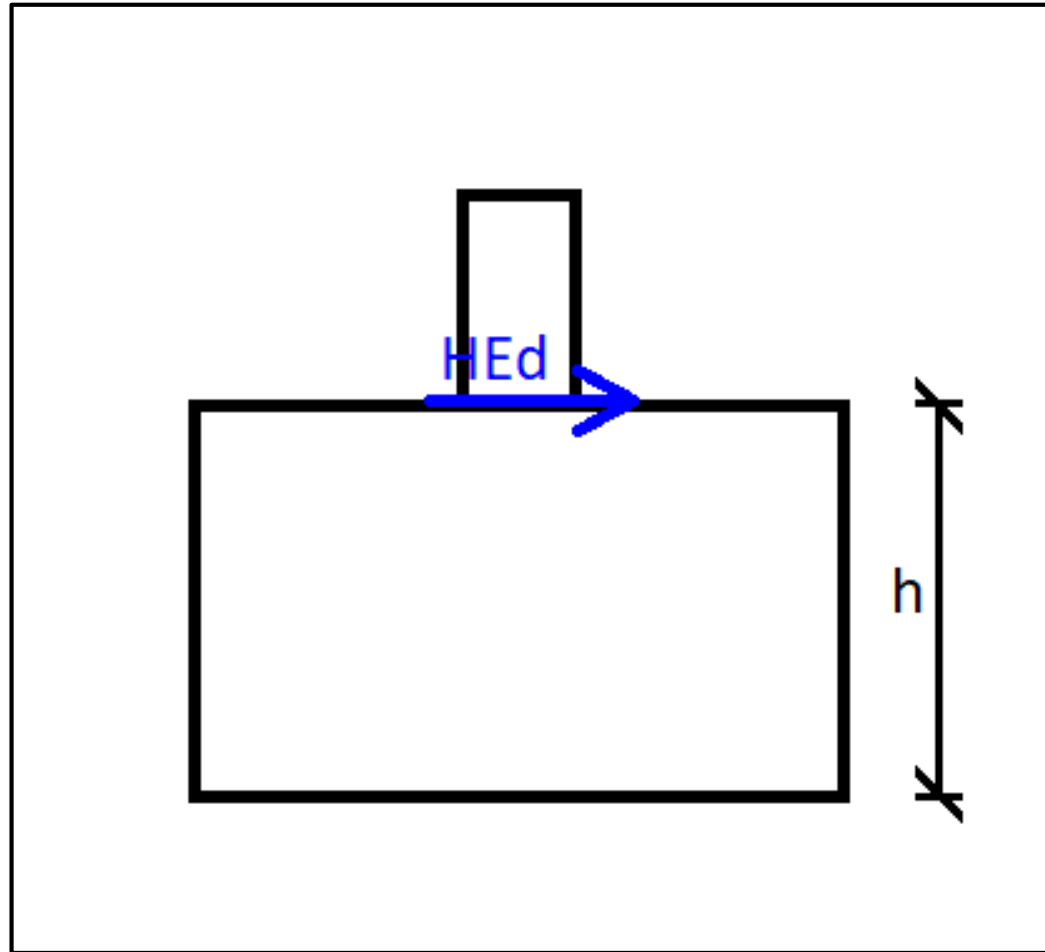

Teorie navíc

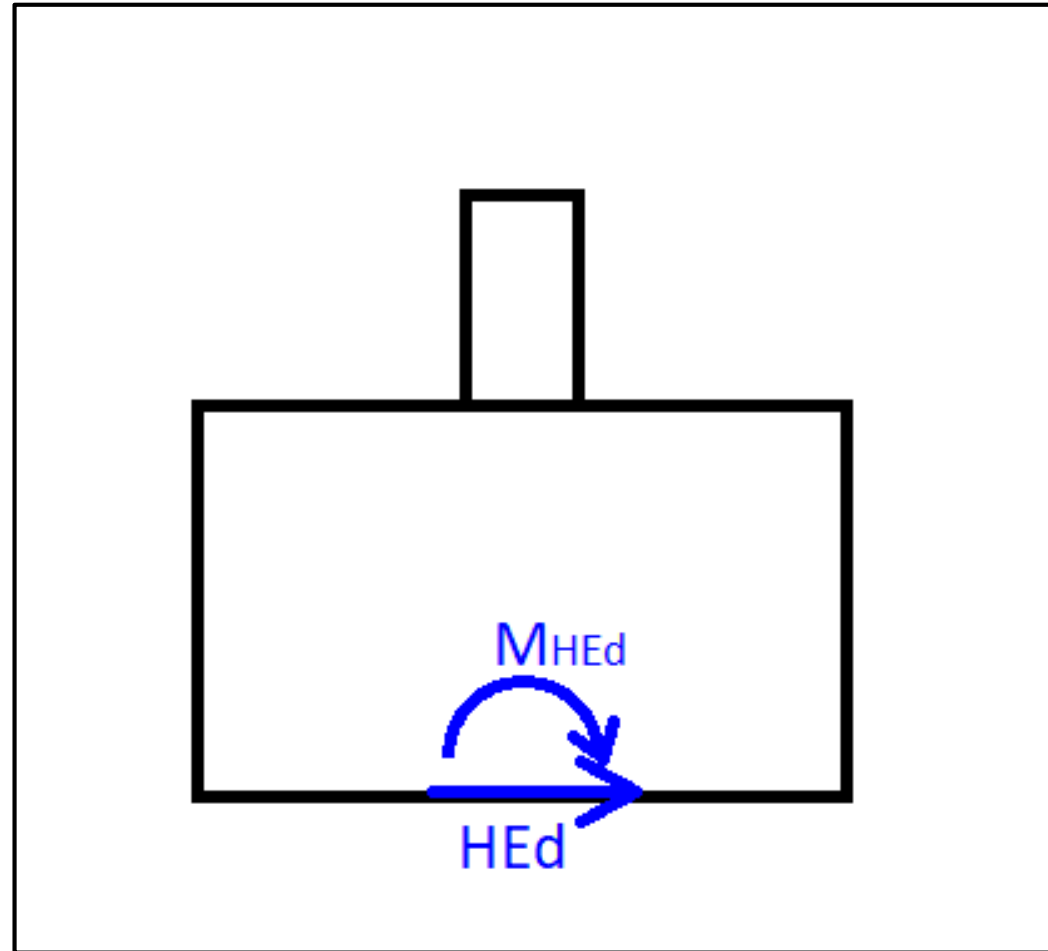
Normálová síla N_{Ed} a ohybový moment M_{Ed}

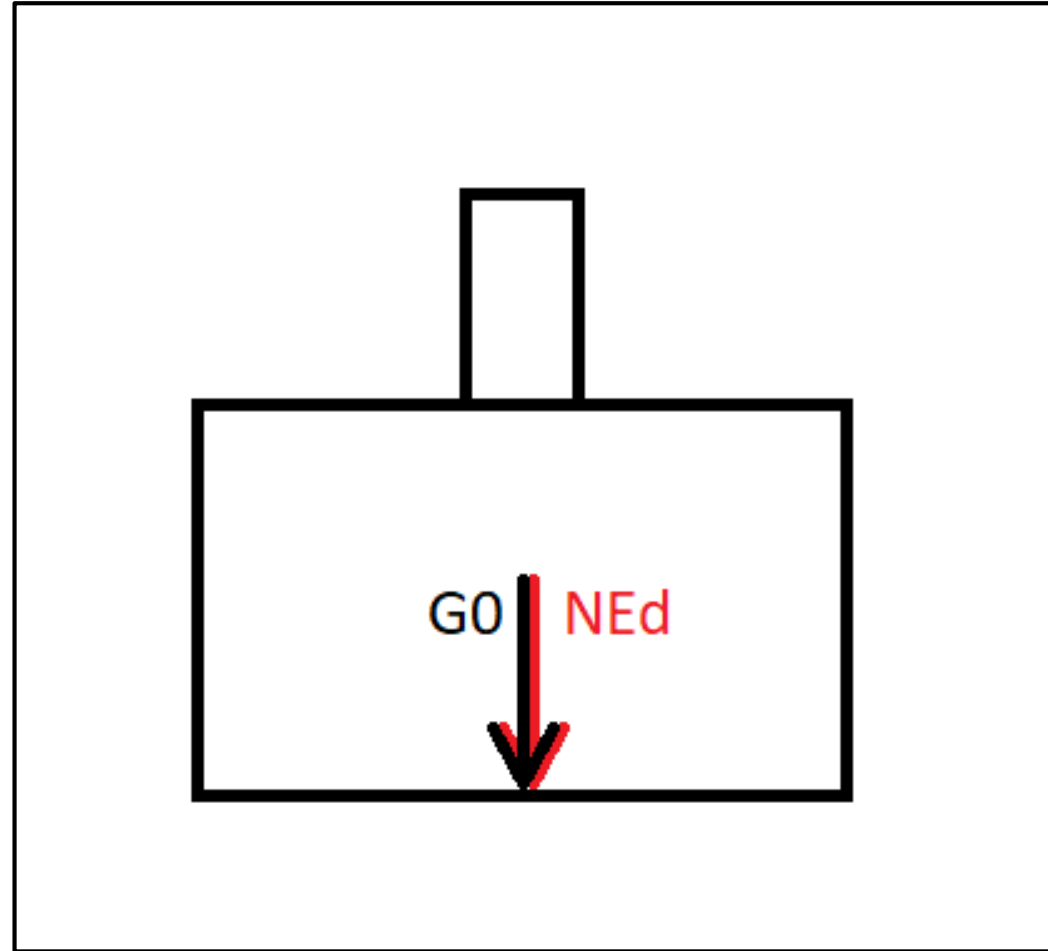
Posouvající síla od horní konstrukce H_{Ed}

Posouvající síla od horní konstrukce H_{Ed} a její momentový účinek k základové spáře

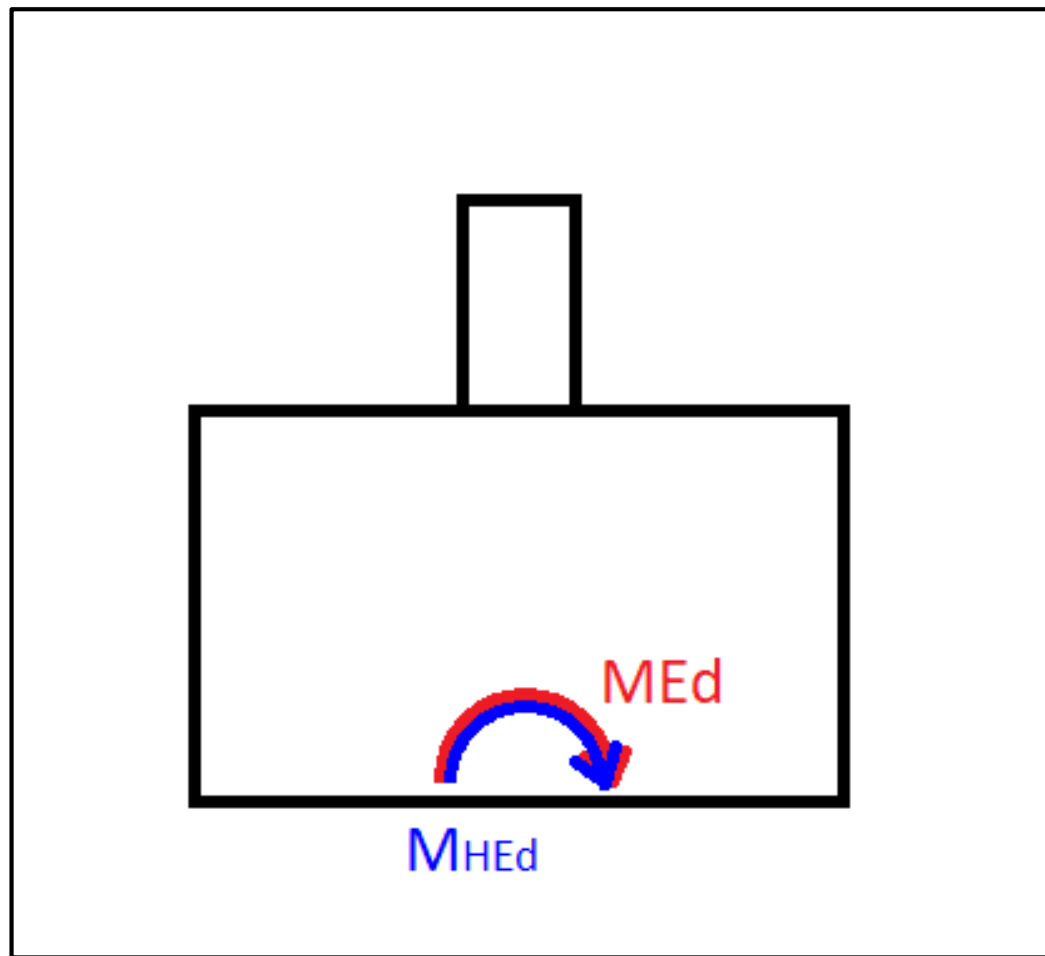

Normálové síly

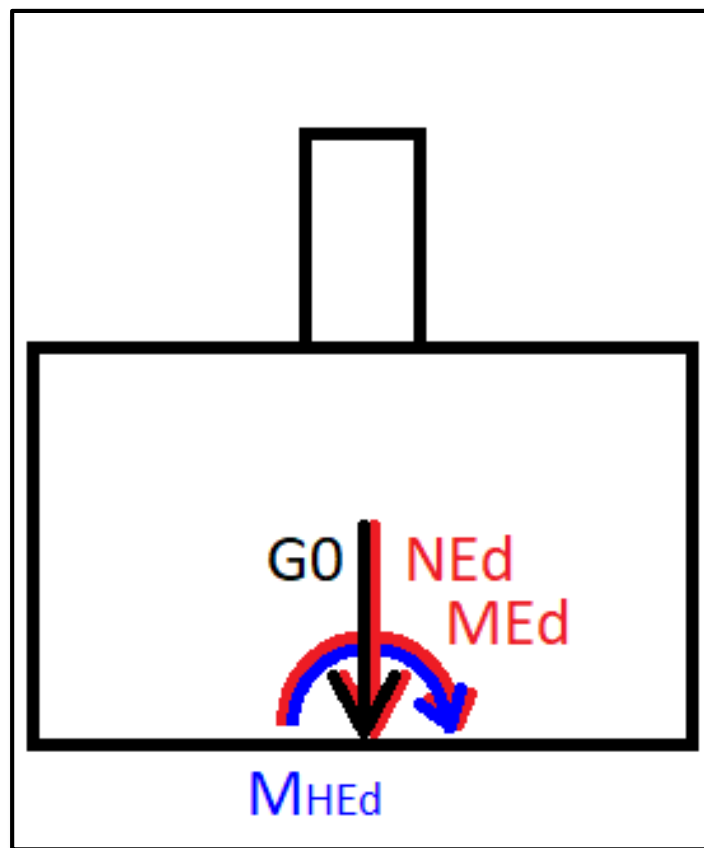

Ohybové momenty

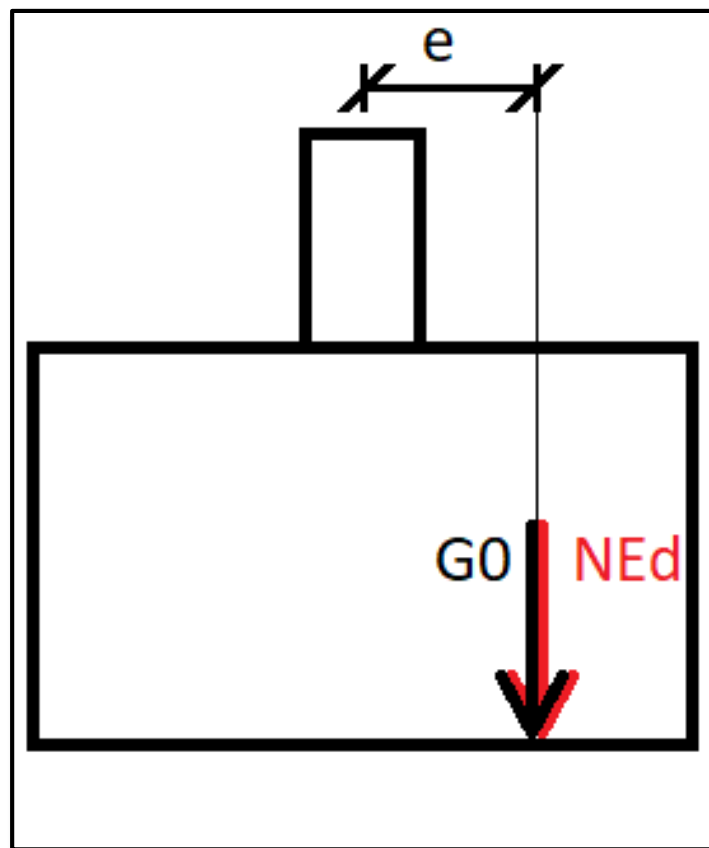
Celková excentricita svislé síly

Celková excentricita působící svislé síly se určí z celkového momentu a celkových svislých sil.

Celková excentricita svislé síly

Celková excentricita působící svislé síly se určí z celkového momentu a celkových svislých sil.

Celková excentricita svislé síly

Celková excentricita působící svislé síly se určí z celkového momentu a celkových svislých sil.

$$e = \frac{M_{Ed} + H_{Ed}h}{N_{Ed} + G_{0,d}}$$

Teorie navíc

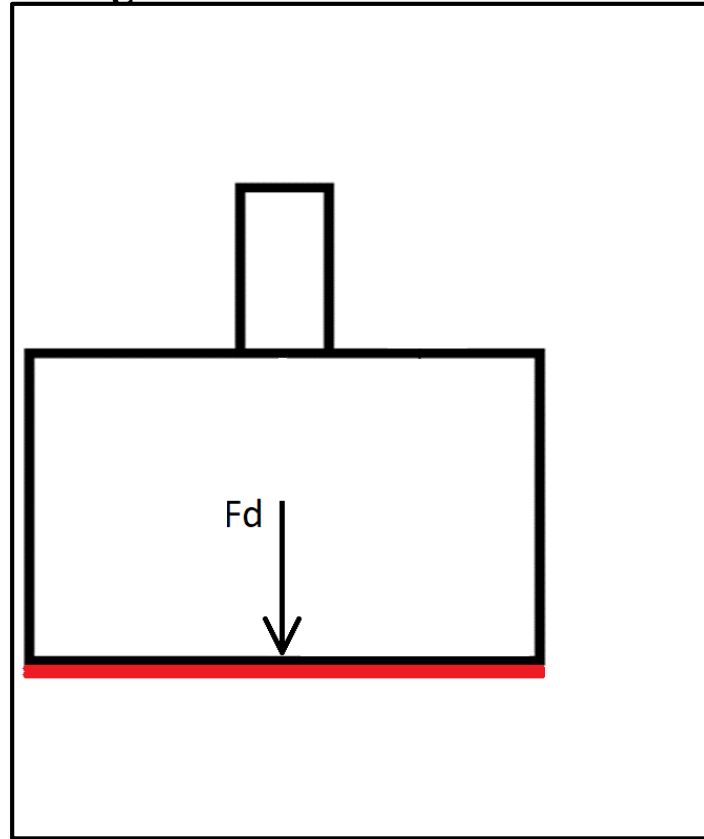
Návrh a posouzení základových patek

Efektivní zatěžovací plocha

Teorie navíc

Efektivní zatěžovací plocha – obecně

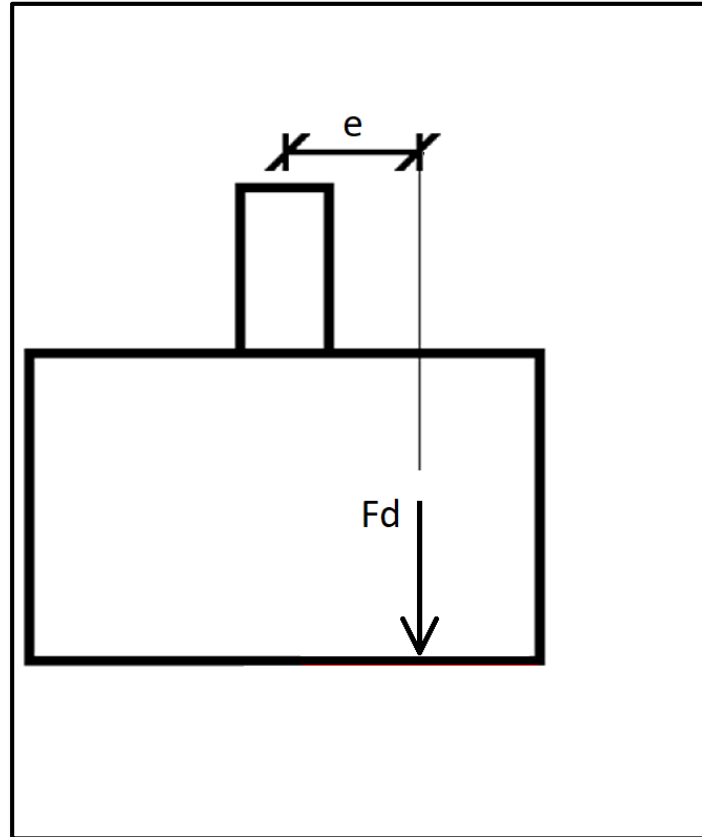
Kdyby normálová síla působila v ose, zatěžovací plocha by odpovídala půdorysné ploše: $A_{eff} = A_c = b^2$.

Teorie navíc

Efektivní zatěžovací plocha – obecně

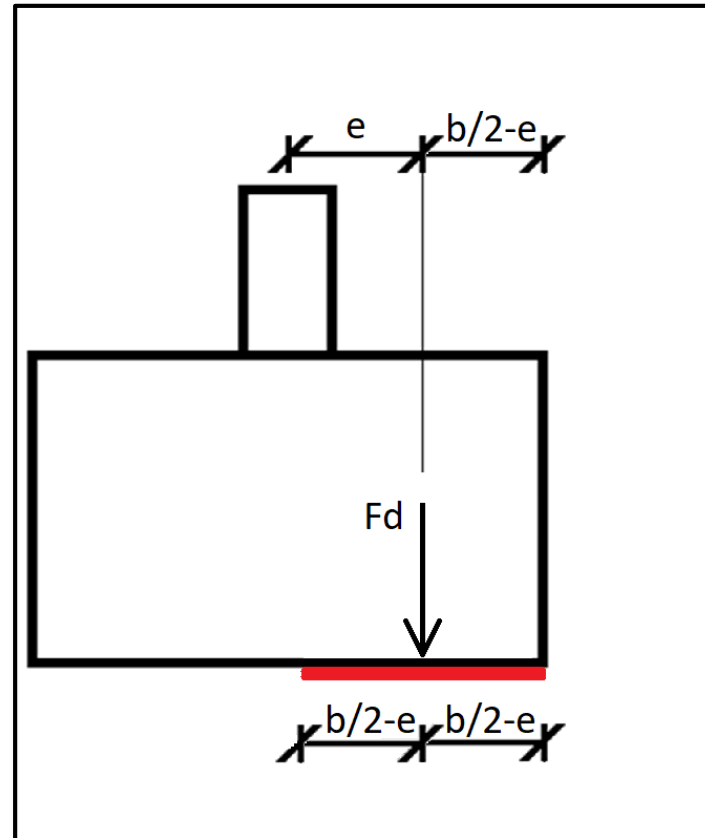
Normálová síla působící v patě patky obecně nepůsobí v ose patky, ale působí na určité excentricitě.

Teorie navíc

Efektivní zatěžovací plocha – obecně

Efektivní zatěžovací plocha A_{eff} závisí právě na excentricitě působící normálové síly.

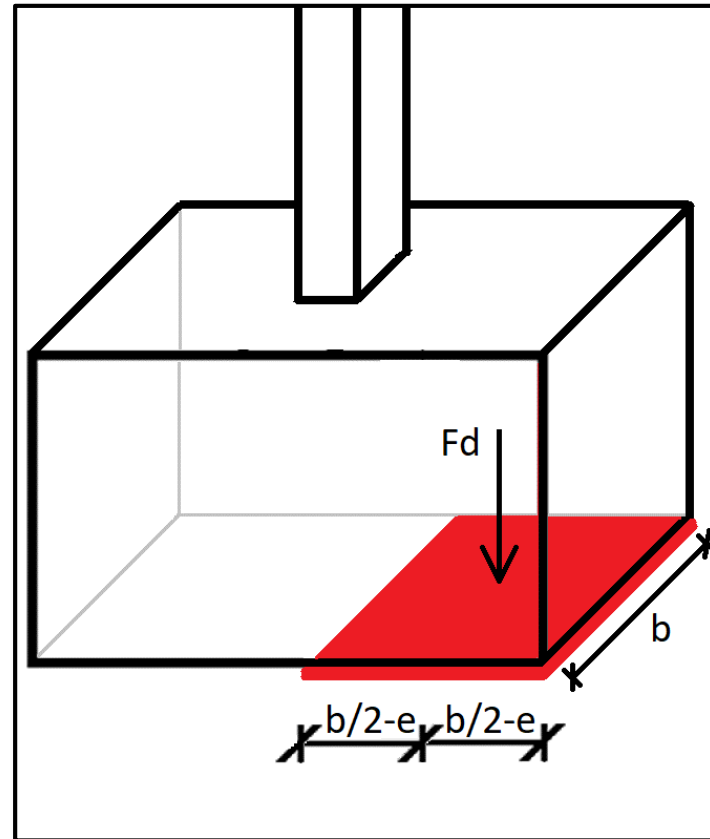

Teorie navíc

Efektivní zatěžovací plocha – obecně

Efektivní zatěžovací plocha A_{eff} závisí právě na excentricitě působící normálové síly.

Návrh a posouzení základových patek

Zadání úkolu

Zadání

Navrhněte a posuďte základovou patku zatíženou kombinací svislé a vodorovné síly a ohybovým momentem.

Cíl

Navrhnout a posoudit základovou **patku z prostého betonu**.

Navrhnout a posoudit základovou **patku z železobetonu**.

Návrh a posouzení základových patek

Navrhujeme **základové patky** pro zadanou reakci z horní stavby.

Dvě varianty:

- 1) prostý beton
- 2) železobeton

Patky se budou lišit:

- výškou ***h***
- vyztužením

Půdorysný rozměr *b* bude v obou případech stejný.

Návrh a posouzení základových patek

Postup

Návrh a posouzení základových patek

- I. Půdorysné rozměry patky
- II. Ověření napětí v základové spáře
- III. Patka z prostého betonu – návrh + posouzení
- IV. Železobetonová patka – návrh + posouzení
- V. Skica tvaru a výztuže

I. Půdorysné rozměry patky

Pro návrh rozměrů vycházíme z toho, že při posouzení patky musí platit, že **napětí v základové spáře σ** musí být menší než zadaná **únosnost zeminy R_d** .

$$\sigma = \frac{N_{Ed} + G_{0,d}}{A_{eff}} \leq R_d$$

Půdorysné rozměry patky

Z podmínky pro napětí v základové spáře

$$\sigma = \frac{N_{Ed} + G_{0,d}}{A_{eff}} \leq R_d$$

získáme vztah pro výpočet minimální efektivní zatěžovací plochy

$$A_{eff,min} = \frac{N_{Ed} + G_{0,d}}{R_d},$$

kde N_{Ed} je zadaná normálová síla od horní stavby

$G_{0,d}$ je vlastní tíha patky (odhadněte jako $0.05 \cdot N_{Ed}$)

R_d je zadaná únosnost zeminy

Půdorysné rozměry patky

Půdorysný rozměr patky je nutné zvolit **s ohledem na potřebnou** efektivní zatěžovací plochu $A_{eff,min}$.

Pro jednoduchost navrhne **čtvercovou patku** se šířkou b .

Nejjednodušší postup je iterační hledání řešení – tj. vhodně **odhadnout půdorysný rozměr** a provést **ověření napětí v zemině**. Pokud ověření nevyhoví, rozměr zvětšíme. Pokud rezerva bude velká, rozměr zmenšíme.

Šířka patky

Šířku patky ***b*** zvolte tak, aby půdorysná plocha byla o 25 % větší* než minimální efektivní zatěžovací plocha.

$$A_p = b^2 \geq 1.25 \cdot A_{eff,min}$$

Pro šířku patky tedy platí vztah

$$b \geq \sqrt{1.25 \cdot A_{eff,min}}$$

Šířku patky zvolte jako násobek 50 mm.

*Uvažujeme, že výsledná efektivní zatěžovací plocha (kterou spočítáme dále) bude o 20 % menší než celková půdorysná plocha.

II. Ověření napětí v základové spáře

Předběžný návrh ověříme posouzením napětí v základové spáře

$$\sigma = \frac{N_{Ed} + G_{0d}}{A_{eff}} \leq R_d.$$

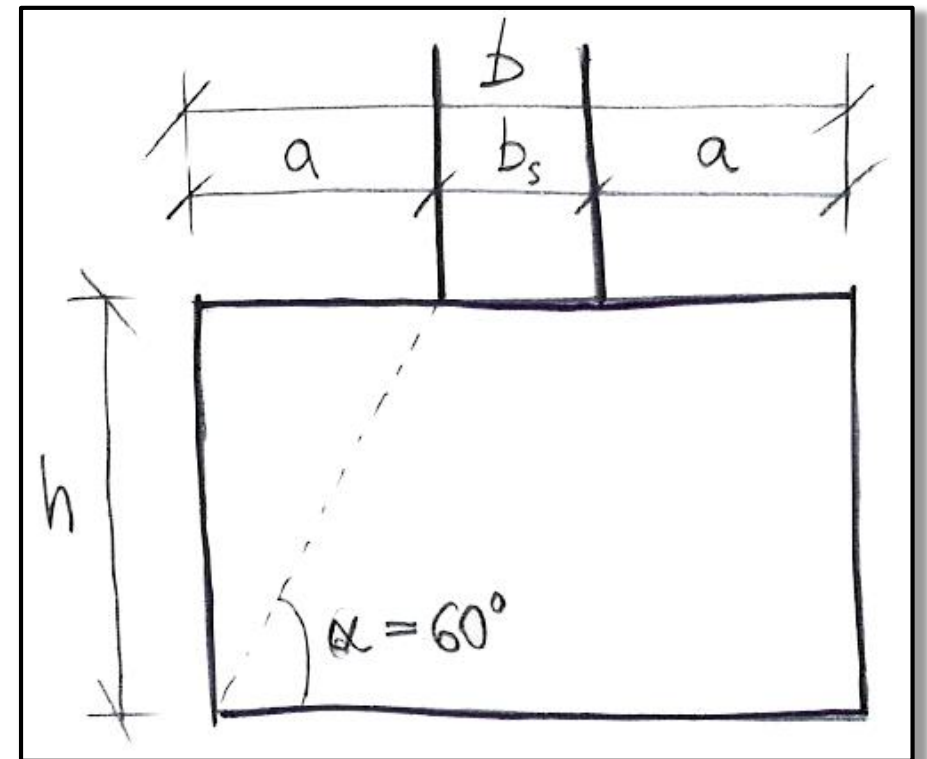
Pro stanovení napětí musíme nejprve stanovit výšku patky, vlastní tíhu patky a efektivní zatěžovací plochu.

Výška patky

První odhad výšky patky provedeme z předpokladu, že roznášecí úhel zatížení α v prostém betonu by měl být 60° .

$$h = a \tan \alpha = \frac{b - b_s}{2} \tan 60^\circ$$

Výšku patky zvolte jako násobek 50 mm.

Vlastní tíha paty

Vlastní tíha patky je

$$G_{0,d} = 1.35 \cdot 25 \cdot b^2 h.$$

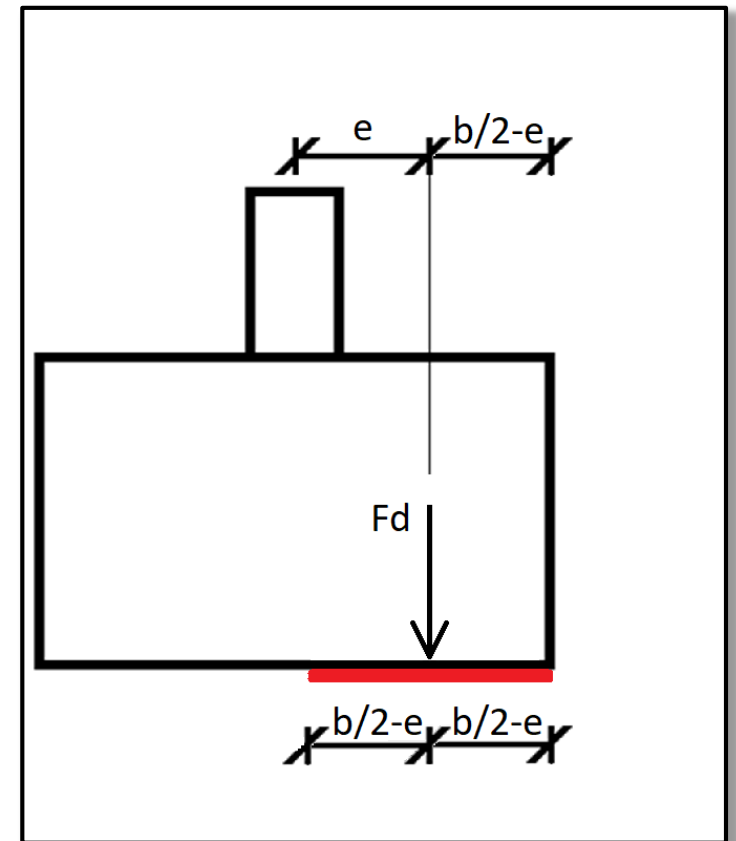
Efektivní zatěžovací plocha

Efektivní zatěžovací plocha je

$$A_{eff} = b(b - 2e),$$

kde

$$e = \frac{M_{Ed} + H_{Ed}h}{N_{Ed} + G_{0,d}}.$$

Ověření napětí v základové spáře

Po stanovení vlastní tíhy a efektivní zatěžovací plochy je možné ověřit napětí v základové spáře

$$\sigma = \frac{N_{Ed} + G_{0d}}{A_{eff}} \leq R_d.$$

Pokud ověření vyjde, můžeme pokračovat na návrh patky z prostého betonu.

Pokud ověření nevyjde, je nutné upravit návrh – tj. zvětšit šířku patky b .

III. Patka z prostého betonu

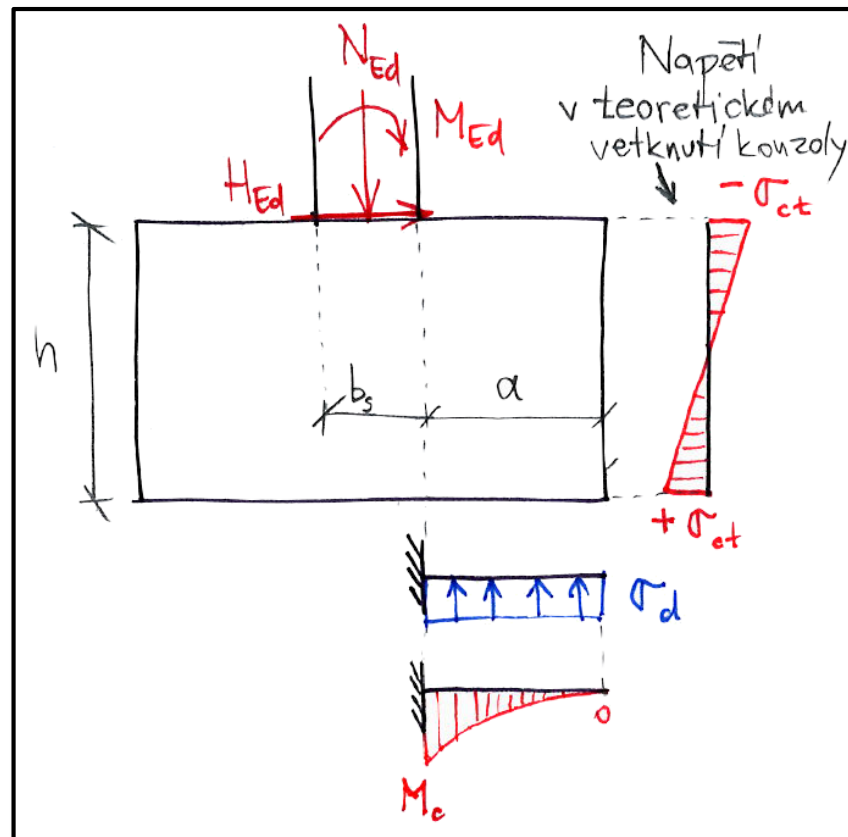
Půdorysné rozměry už jsou **určeny** z kroku I.

Výšku patky **vypočteme** z podmínky pro napětí v betonu.

Navrženou patku z prostého betonu nakonec **posoudíme**.

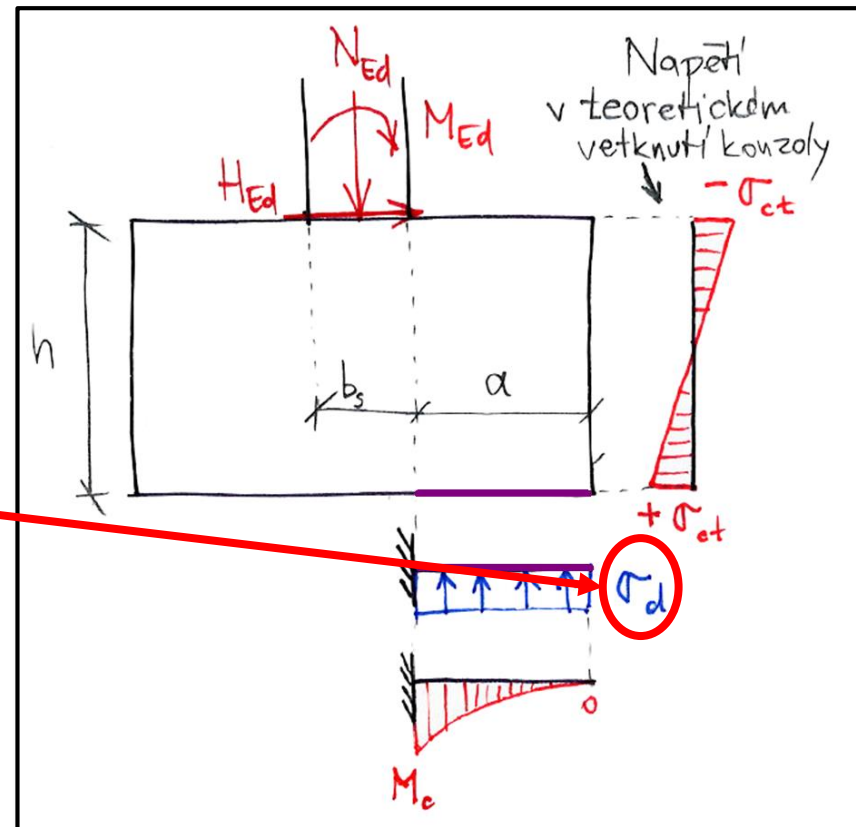
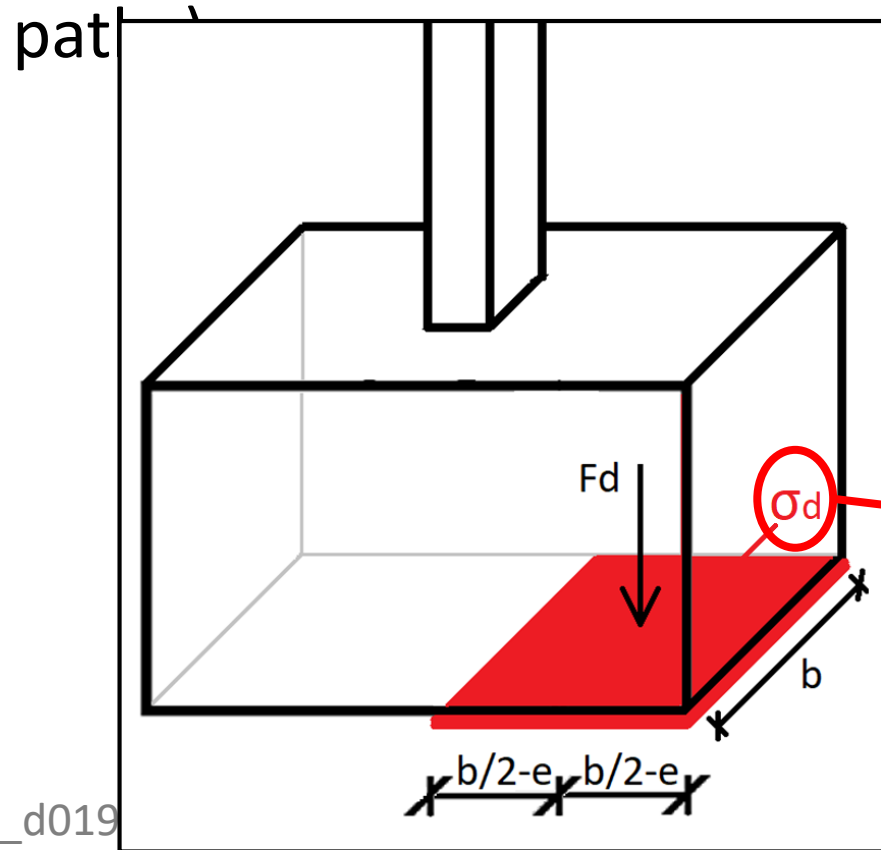
Statické schéma

Patku modelujeme jako ohýbanou **konzolu** s účinnou **délkou** $a = (b - b_s)/2$ namáhanou **zatížením od podloží** (tj. napětí, kterým podloží působí na patku).

Statické schéma

Patku modelujeme jako ohýbanou **konzolu** s účinnou **délkou** a namáhanou **zatížením od podloží** (napětí, kterým podloží působí na patku)

Návrh patky z prostého betonu

Pro patku musíme **určit následující**.

- 1) Napětí, kterým podloží působí na patku σ_d
- 2) Zatížení, kterým podloží působí na patku f_d
- 3) Moment od zatížení v teoretickém vetknutí konzoly M_c
- 4) Návrhovou tahovou pevnost prostého betonu f_{ctd}
- 5) Výšku patky h
- 6) Výstřednost zatížení e a efektivní plochu A_{eff} .

1) Napětí, kterým podloží působí na patku σ_d

Napětí, kterým podloží působí na patku se určí ze vztahu

$$\sigma_d = \frac{N_{Ed}}{A_{eff}},$$

kde A_{eff} prozatím převezmeme z předchozího předběžného ověření napětí v zemině.

Vlastní tíha patky se zde neuvažuje, protože je eliminována. Patka je směrem nahoru ohýbána zatížením včetně vlastní tíhy σ (předchozí kapitola) a směrem dolů pak vlastní tíhou. Výsledkem je zatížení bez vlastní tíhy σ_d .

2) Zatížení, kterým podloží působí na patku f_d

Zatížení, kterým podloží působí na patku se získá přenásobením napětí (tj. plošného zatížení) zatěžovací šířkou (tj. délkou patky)

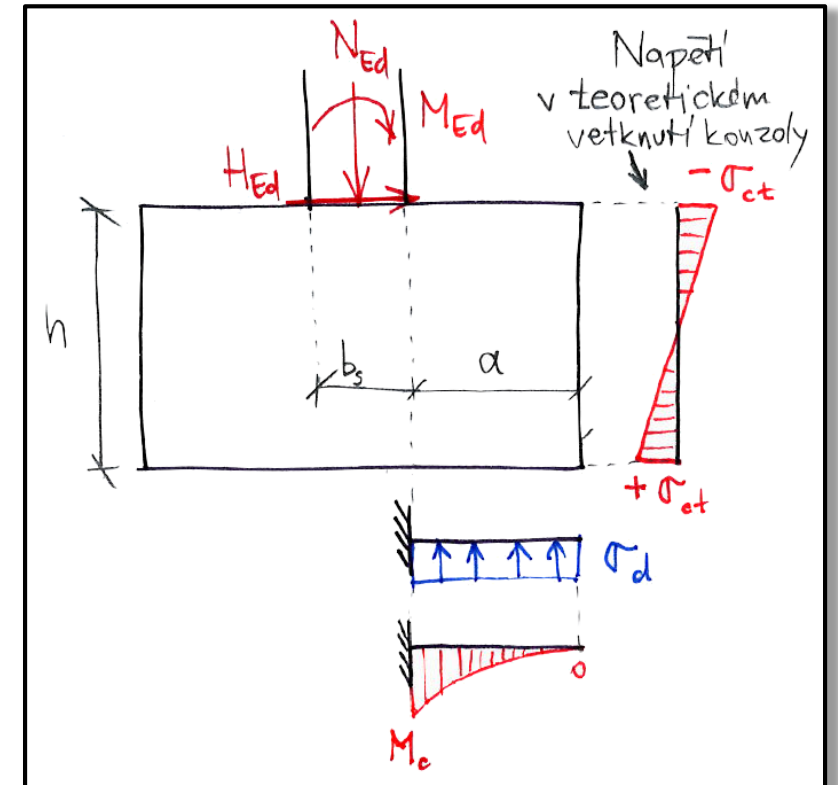
$$f_d = b\sigma_d.$$

3) Moment v teoretickém vetknutí konzoly

Moment ve vetknutí konzoly je

$$M_c = \frac{1}{2} f_d a^2,$$

kde a je vzdálenost od líce sloupu k hraně patky.

4) Návrhová tahová pevnost prostého betonu

Návrhová pevnost betonu je

$$f_{ctd} = \frac{\alpha_{ct} f_{ctk,0.05}}{\gamma_c},$$

kde $\alpha_{ct} = 0.8$ je součinitel nepříznivých účinků zatížení na pevnost betonu v tahu

$f_{ctk,0.05}$ je charakteristická tahová pevnost betonu (z tabulky)

Upozornění: f_{ctd} počítáme z $f_{ctk,0.05}$ (nikoliv z $f_{ctk,0.95}$).

5) Výška patky ***h***

Při výpočtu výšky patky vycházíme z podmínky pro napětí v tažených vláknech

$$\sigma_{ct} = \frac{M_c}{W} = \frac{\frac{1}{2} f_d a^2}{\frac{1}{6} b h^2} \leq f_{ctd}$$

a úpravou získáme vztah pro výpočet výšky patky

$$h \geq a \sqrt{\frac{3 f_d}{b f_{ctd}}}$$

6) Výstřednost e a efektivní plocha A_{eff}

Efektivní zatěžovací plochu lze opět stanovit pomocí vztahu

$$A_{eff} = b(b - 2e),$$

kde

$$e = \frac{M_{Ed} + H_{Ed}h}{N_{Ed} + G_{0,d}},$$

kde

$$G_{0,d} = 1.35 \cdot 25 \cdot b^2 h.$$

Posouzení patky z prostého betonu

Patku je nutné posoudit na následující.

- 1) Napětí v **tažených vláknech** patky – musí být menší než tahová pevnost betonu.
- 2) Napětí v **základové spáře** – musí být menší než pevnost zeminy.

1) Posouzení napětí v tažených vláknech patky

Napětí v tažených vláknech patky σ musí být menší než tahová pevnost betonu f_{ctd} .

$$\sigma_{ct} = \frac{M_c}{W} = \frac{\frac{1}{2} f_d a^2}{\frac{1}{6} b h^2} \leq f_{ctd}$$

kde

$$f_d = b \frac{N_{Ed}}{A_{eff}}.$$

Upozornění: Hodnotu M_c je nutné znovu spočítat (nelze převzít hodnotu vypočtenou na slidu 58), protože se změnila efektivní plocha (viz slide 61).

2) Posouzení napětí v základové spáře

Napětí v základové spáře musí být menší než pevnost zeminy. Musí platit

$$\sigma = \frac{N_{Ed} + G_{0,d}}{A_{eff}} \leq R_d,$$

kde $G_{0,d}$ a A_{eff} jsou nejaktuálněji spočtené hodnoty (viz slide 61)*.

*Nejsou to ty předběžné hodnoty A_{eff} a G_0 použité pro návrh rozměrů patky v kroku I.

IV. Železobetonová patka

Půdorysné rozměry už jsou **určeny** z kroku I.

Výšku patky vhodně **zvolíme**.

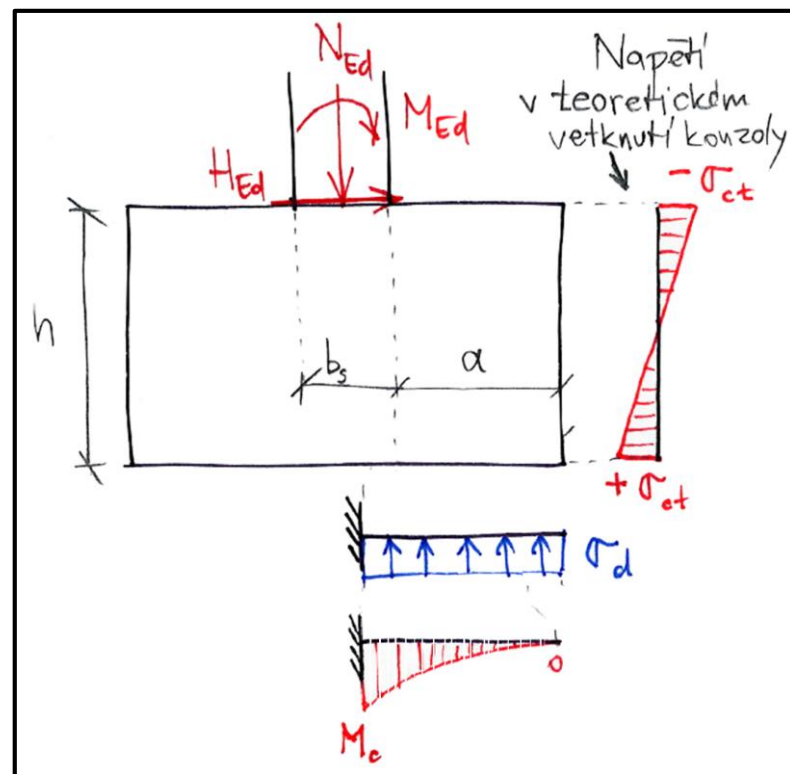
Navrhneme a **posoudíme** ohybovou **výztuž** patky.

Statické schéma

Patku opět modelujeme jako ohýbanou **konzolu**, nyní však s **účinnou délkou l_k** .

$$l_k = a + 0.15b_s,$$

kde $a = 0.5(b - b_s)$.

Návrh železobetonové patky

Pro patku musíme **určit následující**.

- 1) Výšku železobetonové patky h (zvolíme) a vlastní tíhu patky $G_{0,d}$
- 2) Hodnotu výstřednosti zatížení e a efektivní plochy A_{eff}
- 3) Napětí σ_d a zatížení f_d , kterým podloží působí na patku
- 4) Moment od zatížení v teoretickém vetknutí konzoly M_c
- 5) Plochu ohybové výztuže $A_{s,prov}$ (navrhujeme)

1) Výška a vlastní tíha

Výšku patky **h** zvolte poloviční než v případě patky z prostého betonu a výšku zaokrouhlete na celé 50 mm dolů.

Při určování výšky patky lze také vycházet z předpokladu, že roznášecí úhel zatížení by měl být přibližně 45°. Pro vaše zadání však často vychází zbytečně vysoká patky při tomto úhlu. Proto pro účely cvičení raději volte výšku poloviční v porovnání s patkou z prostého betonu.

Vlastní tíha patky je

$$G_{0,d} = 1.35 \cdot 25 \cdot b^2 h.$$

2) Výstřednost e a efektivní plocha A_{eff}

Efektivní zatěžovací plochu lze opět stanovit pomocí vztahu

$$A_{eff} = b(b - 2e),$$

kde

$$e = \frac{M_{Ed} + H_{Ed}h}{N_{Ed} + G_{0,d}}.$$

Upozornění: Výšku h a vlastní tíhu $G_{0,d}$ použijte tu skutečnou aktuální (předchozí slide) a ne hodnoty pro patku z prostého betonu.

3) Napětí σ_d a zatížení f_d působící na patku

Napětí, kterým podloží působí na patku se určí ze vztahu

$$\sigma_d = \frac{N_{Ed}}{A_{eff}},$$

kde A_{eff} viz předchozí slide.

Zatížení, kterým podloží působí na patku je

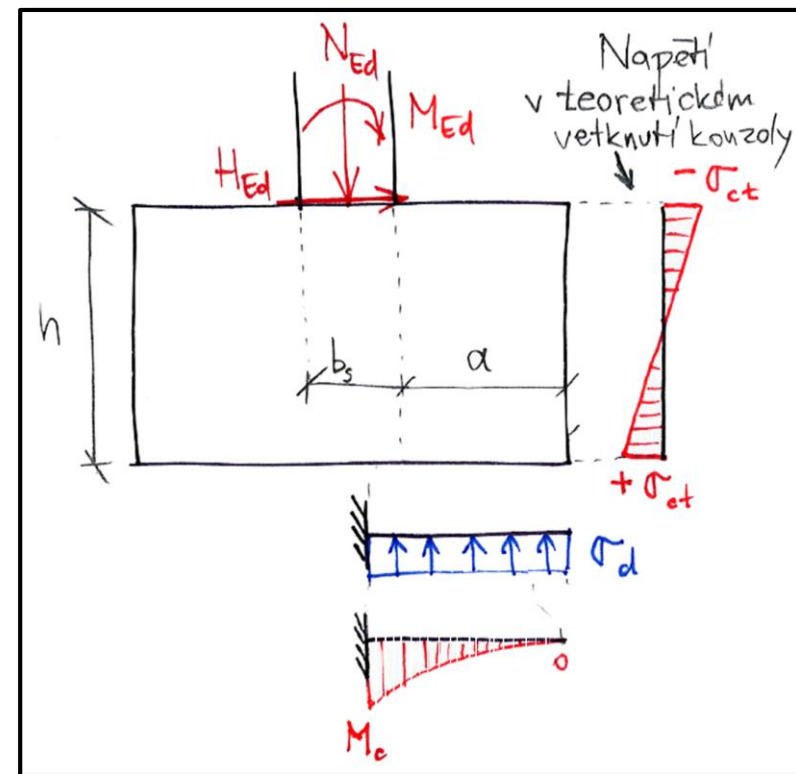
$$f_d = b\sigma_d.$$

4) Moment v teoretickém vetknutí konzoly

Moment ve vetknutí konzoly je

$$M_c = \frac{1}{2} f_d l_k^2,$$

kde $l_k = 0.5(b - b_s) + 0.15b$.

5) Plocha ohybové výztuže

Navrhujeme ohybovou výztuž úplně stejně, jako se navrhuje ohybová výztuž v trámu.

$$d = h - c - \varnothing - \varnothing/2 \text{ (bezpečně uvažujeme, že výztuž uložili dále od povrchu)}$$

kde $c = 40 \text{ mm}$ (uvažujeme, že pod patkou je podkladní beton),

$\varnothing$ volte 14 mm až 20 mm.

5) Plocha ohybové výztuže

Navrhujeme ohybovou výztuž úplně stejně, jako se navrhuje ohybová výztuž v trámu.

$$d = h - c - \varnothing - \varnothing/2 \text{ (bezpečně uvažujeme, že výztuž uložili dále od povrchu)}$$

$$z = 0.9d \text{ (odhad)}$$

$$A_{s,req} = \frac{M_c}{z f_{yd}}$$

$$A_{s,min} = 0.0013bd$$

$$s_{max} = 300 \text{ mm}$$

$$\rightarrow \mathbf{XX} \times \varnothing \mathbf{YY} \left(A_{s,prov} = \mathbf{ZZ} \text{ mm}^2 \right)$$

Posouzení železobetonové patky

U železobetonové patky je nutné posoudit následující.

- 1) Únosnost **ohybové výztuže** – musí být větší než moment na konzole.
- 2) Napětí v **základové spáře** – musí být menší než pevnost zeminy.
- 3) Protlačení patky*.

*V praxi by v případě nízké patky bylo nutné patku posoudit na protlačení. Proces posouzení protlačení je podobný jako u protlačení sloupu, ale je iterační a zdlouhavý. Ve cvičení není nutné protlačení posuzovat.

1) Posouzení únosnosti ohybové výztuže

Klasické posouzení ohybové výztuže.

$$x = \frac{A_{s,prov} f_{yd}}{0.8 b f_{cd}}$$

$$z = d - 0.4x$$

$$M_{Rd} = A_{s,prov} f_{yd} z$$

$$\mathbf{M_c \leq M_{Rd}}$$

2) Posouzení napětí v základové spáře

Napětí v základové spáře musí být menší než pevnost zeminy. Musí platit

$$\sigma = \frac{N_{Ed} + G_{0,d}}{A_{eff}} \leq R_d,$$

kde $G_{0,d}$ a A_{eff} jsou nejaktuálněji spočtené hodnoty (viz slide 68 a 69)*.

*Nejsou to ty předběžné hodnoty A_{eff} a G_0 použité pro návrh rozměrů patky v kroku I ani hodnoty pro patku z prostého betonu.

Skica tvaru a výztuže

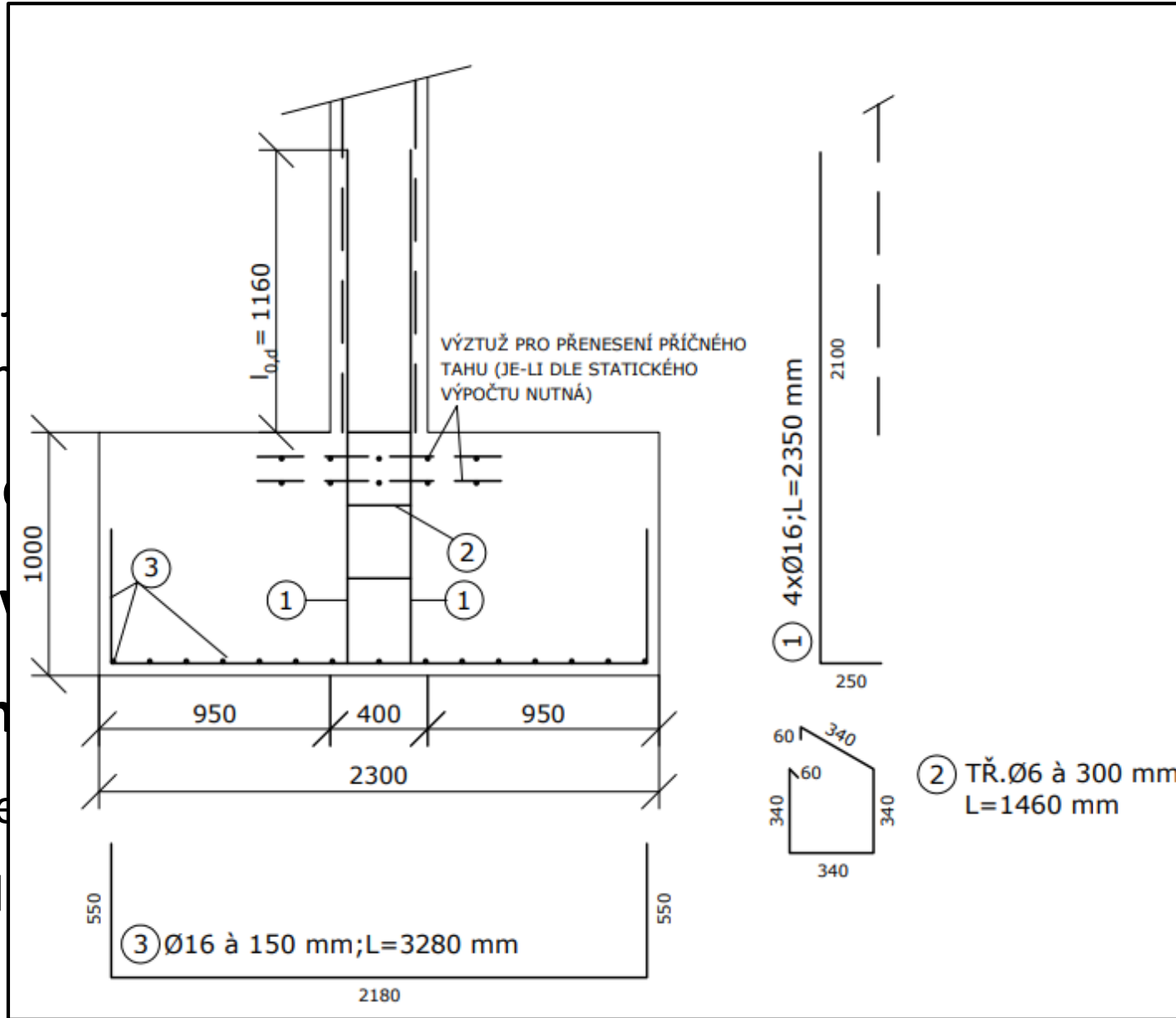
Skicu zpracujte pro patku z prostého betonu i železobetonu. Skica výztuže by měla obsahovat:

- vámi navrženou **hlavní ohybovou výztuž** patky
- **startovací výztuž** pro sloupy
- **konstrukční výztuž** patky
  - horní v řešeném řezu
  - horní a dolní v druhém směru
  - spony

Skicu zpracuj
výztuže by m

- vámi navrže
- **startovací v**
- **konstrukčn**

- horní v ře
- horní a d
- spony

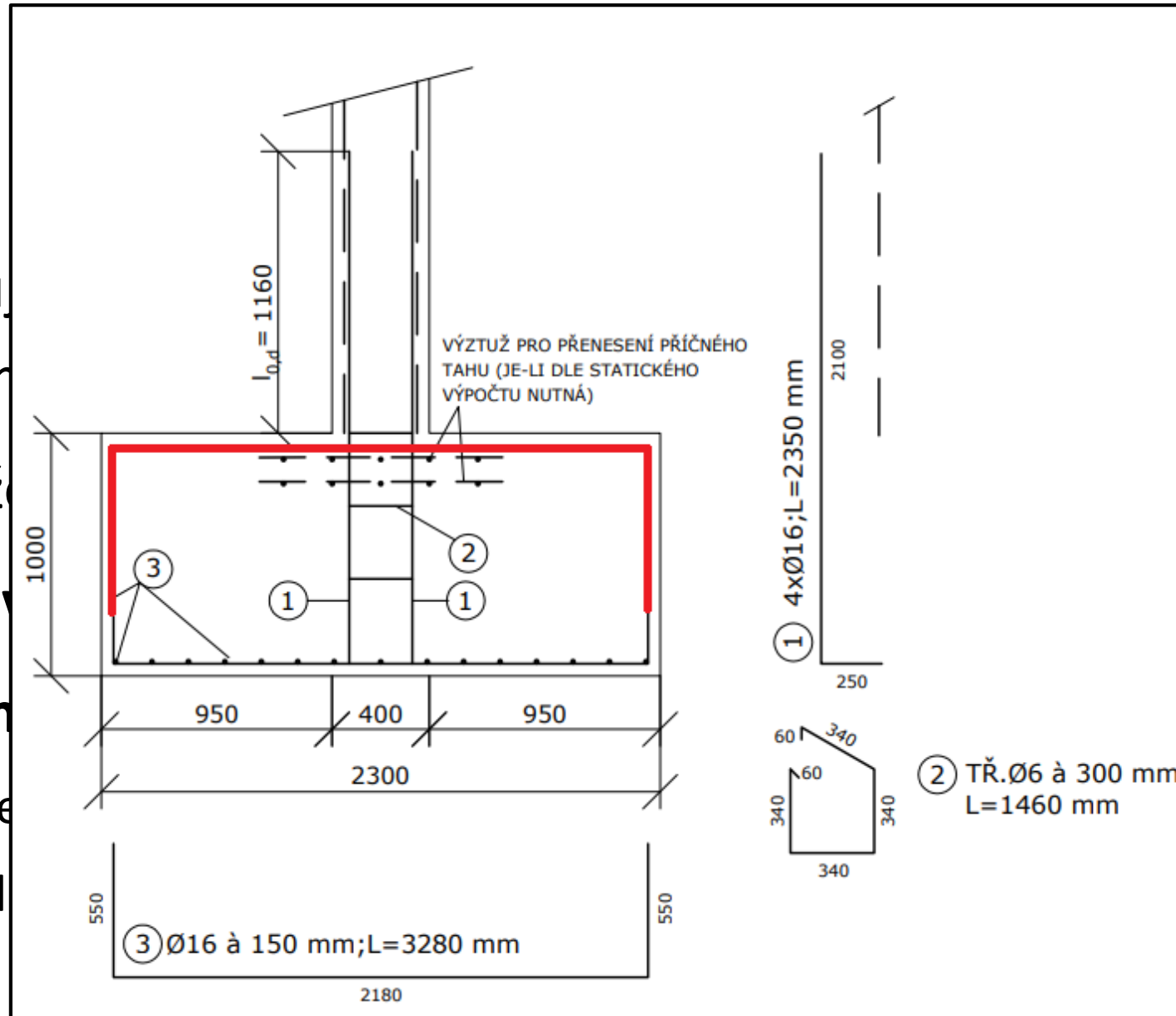

Skica

Skicu zpracuj
výztuže by m

- vámi navrže
- **startovací v**
- **konstrukčn**

- horní v ře
- horní a d
- spony

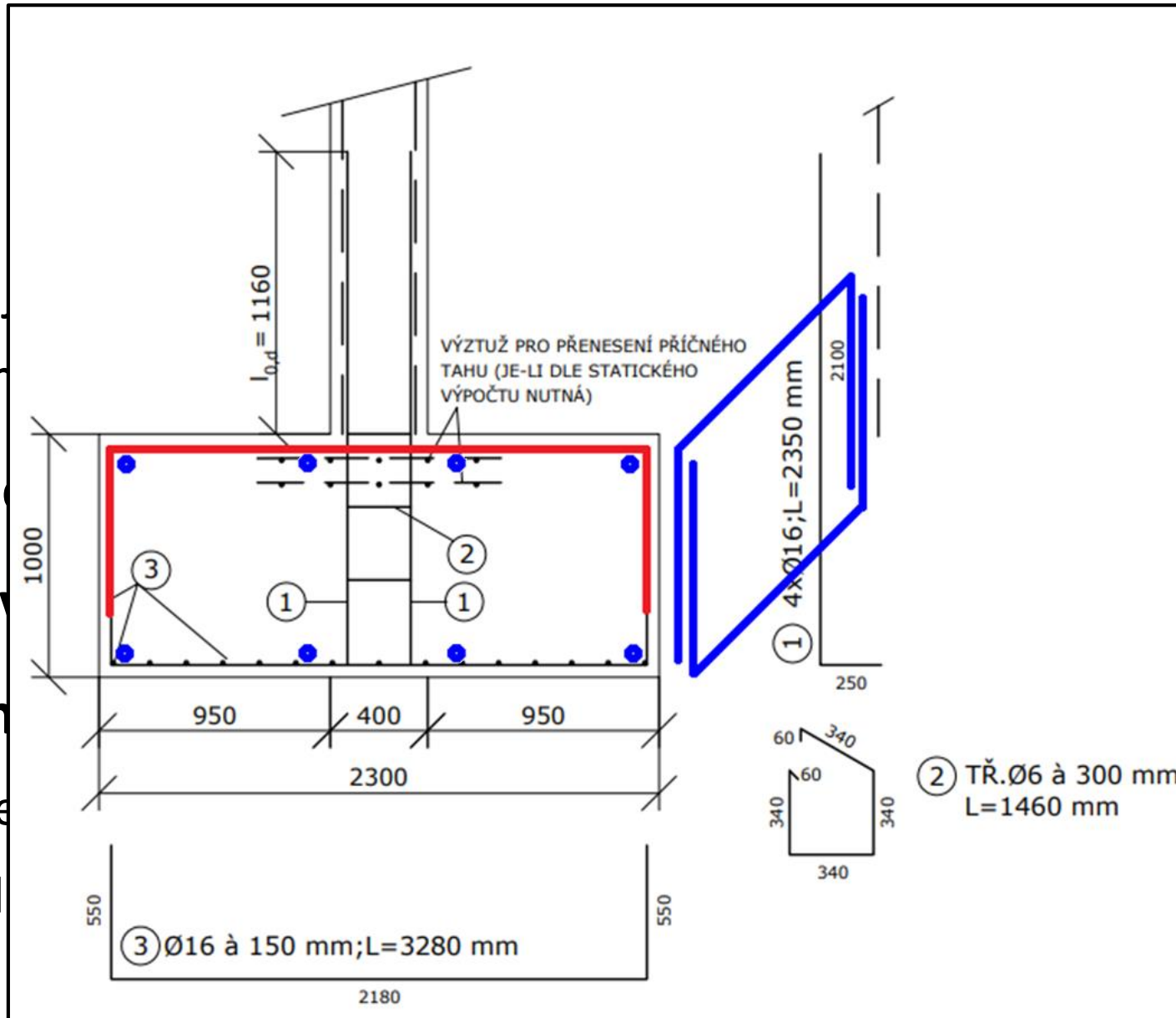

Skica

Skicu zpracuj
výztuže by m

- vámi navrže
- **startovací v**
- **konstrukčn**

- horní v ře
- horní a d
- spony

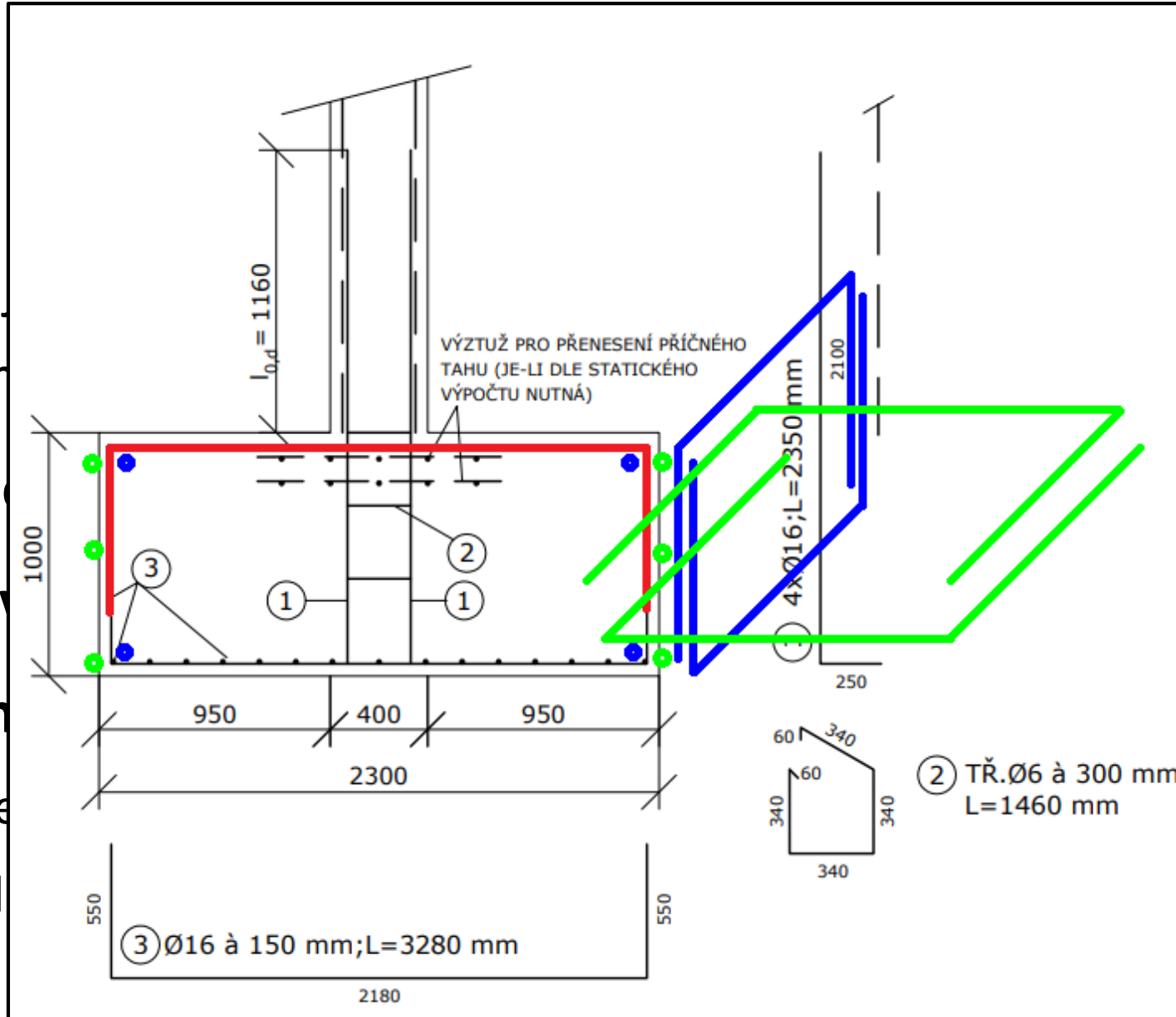

Skica

Skicu zpracuj
výztuže by m

- vámi navrže
- **startovací v**
- **konstrukčn**

- horní v ře
- horní a d
- spony

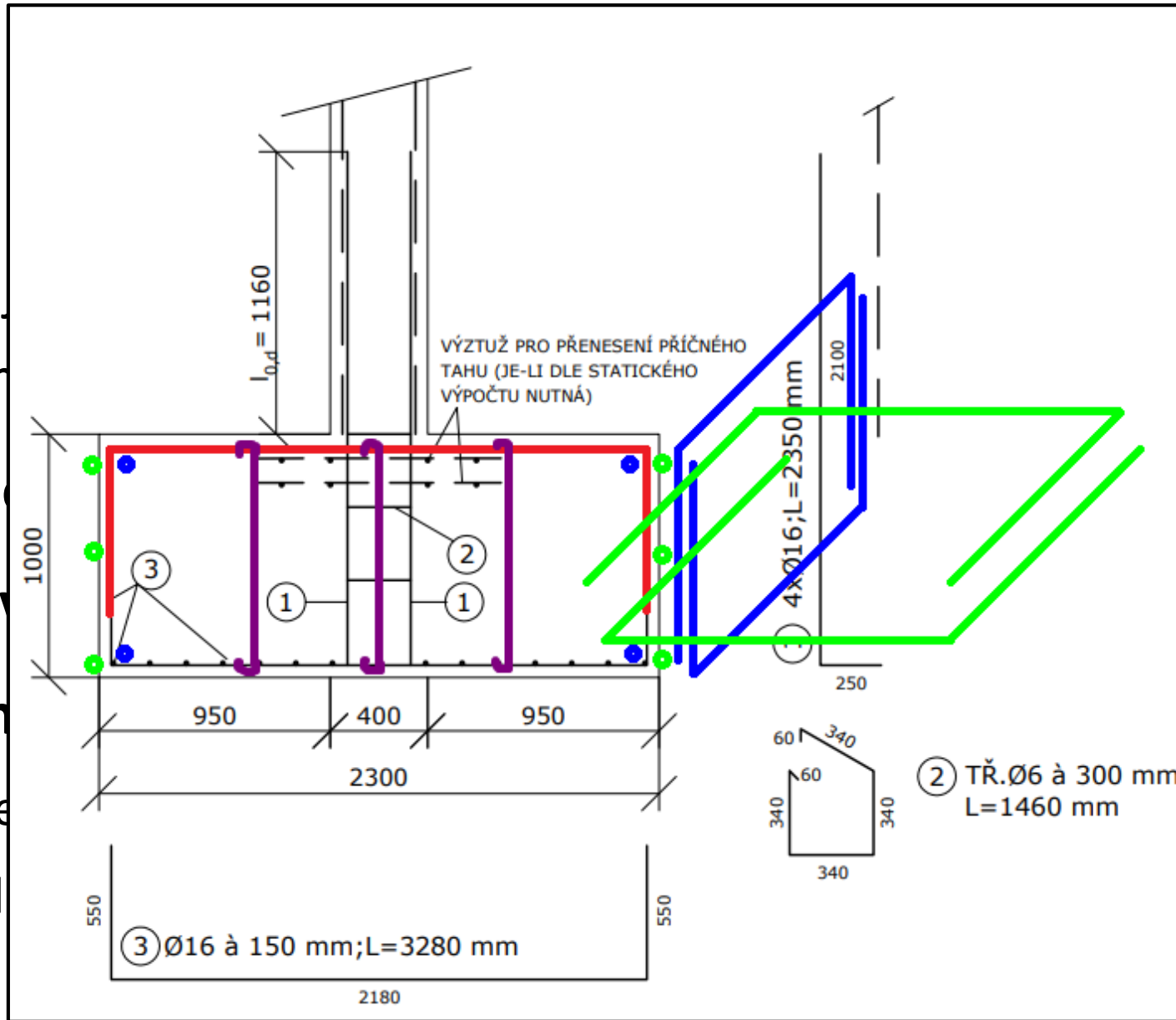

Skica

Skicu zpracuj
výztuže by m

- vámi navrže
- **startovací**
- **konstrukčn**

- horní v ře
- horní a d
- spony

Skica

Konec